

Utazás az agyalapi mirigy mélyére Légrádi Mihály: *Endorfin*, Iksz Kiadó, Budapest, 2015.

Légrádi Mihály *Endorfin* című regénye kifejezetten olvasmányos alkotás – és nem szégyellem, én ezt élveztem. Élveztem, hogy a kezeim között tartott mű nem szublimálódik egy önmagát bámuló *trouvaillé*-jé. A sok lila ködben botorkálás után időnként felüdülés valami követhetőt olvasni.

A történet érdekes. A mű főszereplője, Harcsi Viktor huszonéves egyetemista, bölcsészhallgató, aki a sors figyelemfelkeltő összejátszása során – nagymamája gyengélkedik, belekerül egy közepesen szervezett család ügyletbe, illetve hirtelen felindulásból drogtapasztalatra tesz szert – úgy dönt, hogy feltalálja az emberiség megsegítésére az instant endorfint. Célja egészen pontosan az, hogy az irodalmi művek elolvasásakor fellépő katarzist tablettákba kódolja egy mese, *A kis gyufaáruslány* szövegének segítségével, így indukálva mesterségesen az endorfintermelést.

Az ötlet megmosolyogtatóan naiv, mind a regénybeli hős törekvéseit, mind a szépírói koncepciót értékelve. Valóban regényalakító minőség válhat egy ilyen ötletből? A szöveg nyelve azonban mégsem naiv vagy igénytelen. Izgalmas és szórakoztató, ahogy a tudományos verifikáció látszatát keltik a meglehetősen pontosnak tűnő természettudományos zsargonkifejezések és összefüggések – azokban a részekben, amelyek Viktor és barátja, Péter kutatásairól és kísérletezéseiről szólnak. És pont emiatt a módszeres verifikáció miatt végül magunkon is mosolyogunk, hiszen önkéntelenül is elgondolkozik az ember, vajon tényleg megvalósítható-e ez az ötlet.

A naivítás jegyében itt érdemes hozzátennünk, hogy a történet 1994-ben játszódik, így van egyfajta avíttság bája az olyan részleteknek, amelyekben a szereplők a GSM-telefonért, az első személyi számítógépekért vagy az új (és egyben utolsó) Nirvana-lemezért lelkesednek.

Lazán skiccelt, de a fabuláris hőmpölygést színesen kiegészítő mellékszereplők is megjelennek a regényben: a pitiáner bűnöző, Barta, a híradástechnikai szaküzletben kiszolgáló jovialis ex-matematika-fizikatanár, aki jól felszerelt tanácsaival sokat segít hőseinknek; Viktor – fiatalos lendületével korát meghazudtoló – nagymamája, illetve a hajléktalan srác, Attila, aki az egész cselekmény elindítójának tekinthető – Viktor a vele való találkozás után dönt úgy, hogy az „új drog” az endorfin kell, hogy legyen!

A történet kevés kanyarral, tompa rádöbbenésekkel, csekély igazi drámai küzdelemmel efelé tart: Viktor – közvetetten – endorfint akar csempészni a tablettákba az Andersen-mese segítségével. De mintha nem lenne igazi tétje a regénynek, nem érezzük a fontosságát annak, hogy eléri-e célját, avagy nem. Pedig ezen kívül nemigen történik más a szövegben, és őszintén szólva kissé szentenciózusnak érezhetjük a regény parabolisztikus törekvéseit is: a szenvedés az élet része, de tovább kell lépni, és mindig, töretlenül tenni és hinni kell!

Nos, ne hüledezzünk nagyon, a mű nyomokban tartalmaz posztmodernt, hiszen játékos, a metanarratív olvasási stratégia potenciálja abszolút sajátja. A könyvet még ki sem kell nyitnunk, máris elkezdődik a mentális „műveltetés”: a borító dizájnja egy kihajtott gyógyszeres dobozt stilizál, a fülszöveg pedig az endorfin (a mű, a tabletták vagy a hormon?) egyfajta felhasználási javaslata, amely a regény szövegét jelöli meg betegtájékoztatóul – enyhet kínálva ilyen-olyan szenvedéseinkre. Fikciós jellegüknél fogva ezek a paratextuális elemek egy metadiegetikus szintet rajzolnak ki, ebben a keveredésben pedig közelebb jutunk az extradiegetikus szinthez (a mi valóságunkhoz) is. *A kis gyufaáruslány* története pedig azért érdekes, mert a mesében megjelenő és a mese által kiváltott katarzisz–endorfin összefüggést kívánja megismételni a főhős, tehát egyszerre szolgál mintaként a szereplőknek a diegetikus szinten és öntükrözésként – az olvasóknak – szerkezeti szinten. Így a különböző *mise en abyme*-ok és határátlépések egyrészt a játékosság és kreativitás tengelyét dinamizálják, másrészt elmoossák a választóvonalakat az egyes szintek között, így az lehet az érzésünk, az irodalom a mi életünkre is közvetlenebbül hathat.

Az *Endorfin* mintegy saját létjogosultságát teszi próbára és bizonyítja, igen, válhat regényalakító minőség egy ilyen ötletből is, és szereplőink megtanulják, hogy maradéktalan megoldást nem, de enyhet adhat a szolidaritás, a katarzisz, az endorfin és így közvetetten az irodalom is – ugyanúgy, ahogy nekünk, olvasóknak is, hiszen nem életünk megfejtését tartalmazza a regény, de fogyaszthatóságával felszabadult olvasmányélményt ad és hagy maga után.

Varga Viktor

